GENERALINIO ADVOKATO
MACIEJ SZPUNAR IŠVADA,
pateikta 2016 m. rugsėjo 21 d.[1]

Byla C-342/15

Leopoldine Gertraud Piringer

(Oberster Gerichtshof (Aukščiausiasis Teismas, Austrija) pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą)

„Direktyva 77/249/EEB — Valstybės narės teisės aktai, pagal kuriuos reikalaujama, kad prašymo įtraukti duomenis į žemės kadastrą parašo tikrumą patvirtintų notaras — SESV 56 straipsnis — Pateisinimas — Tinkamas žemės kadastro sistemos veikimas“

1. Šiame prašyme priimti prejudicinį sprendimą, kurį *Oberster Gerichtshof* (Aukščiausiasis Teismas, Austrija) pateikė nagrinėdamas Austrijos pilietės Leopoldine Gertraud Piringer kasacinį skundą, nurodyta, kad Austrijos apylinkės teismas atsisakė į Austrijos žemės kadastrą įtraukti duomenis apie planuojamą nekilnojamojo turto pardavimą, nes šio prašymo parašo tikrumą patvirtino ne notaras, o Čekijos advokatas.

2. Siūlau Teisingumo Teismui patvirtinti, kad ši byla turi būti vertinama atsižvelgiant į SESV 56 straipsnyje įtvirtintą laisvę teikti paslaugas. Šiomis aplinkybėmis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui reikia pateikti naudingos informacijos, kad jis įvertintų proporcingumą, galbūt pateisindamas nediskriminacinį ribojimą.

I – **Teisinis pagrindas**

A – *Sąjungos teisė*

3. 1977 m. kovo 22 d. Tarybos direktyvos 77/249/EEB, skirtos padėti teisininkams veiksmingai naudotis laisve teikti paslaugas[2], 1 straipsnio 1 dalyje nurodyta:

„Ši direktyva, taikoma teisininkų veiklai, susijusi su paslaugų teikimu, tokiu mastu ir tokiomis sąlygomis, kaip numatyta šioje direktyvoje.

Nepaisant to, kas apibrėžta šioje direktyvoje, valstybės narės gali nustatyti teisininkų, turinčių teisę rengti oficialius dokumentus įgyti teisę tvarkyti mirusių asmenų turtą ir rengti dokumentus nuosavybės teisei į žemę įgyti ar perleisti, kategorijas.“

1 — Originalo kalba: prancūzų.

2 — OL L 78, 1977, p. 17; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 6 sk., 1 t., p. 52.

4. Šios direktyvos 4 straipsnyje nustatyta:

„1. Su kliento atstovavimu [ir gynimu] teisiniuose procesuose susijusi veikla arba jo atstovavimas valstybinės valdžios institucijose kiekvienoje priimančioje valstybėje narėje vykdomas toje valstybėje įsisteigusiems teisininkams nustatytomis sąlygomis, išskyrus tas sąlygas, kurios reikalauja, kad toje valstybėje būtų gyvenama ar užsiregistruota toje valstybėje esančioje profesinėje organizacijoje.

<…>

4. Teisininkas, besiverčiantis kitokia veikla, nei apibrėžta šio straipsnio 1 dalyje, ir toliau laikosi valstybės narės, iš kurios jis atvyksta, nustatytų sąlygų ir profesinio elgesio taisyklių, nepažeisdamas taisyklių, nepriklausomai nuo jų šaltinio, kurios reglamentuoja šią profesiją priimančioje valstybėje narėje, ypač tų, kurios susiję [susijusios] su teisininko veiklos derinimu [nesuderinamumu] su kitokia veikla toje valstybėje <…>. Pastarosios taisyklės taikomos tik tuo atveju, jei jų gali laikytis teisininkas, kuris nėra įsisteigęs priimančioje valstybėje narėje, ir tik tiek, kiek jų laikymasis objektyviai pateisinamas užtikrinant toje valstybėje tinkamą teisininko veiklą, šios profesijos gerą vardą bei taisyklių dėl nesuderinamumo laikymąsi.“

5. 1998 m. vasario 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 98/5/EB, skirtos padėti teisininkams verstis nuolatine advokato praktika kitoje valstybėje narėje nei ta, kurioje buvo įgyta kvalifikacija[3], 10 konstatuojamojoje dalyje nurodyta:

„<…> [Š]i direktyva nedaro jokio poveikio nuostatoms, pagal kurias kiekvienoje valstybėje narėje tam tikra veikla verčiasi ne advokatai, o kitų profesijų atstovai; <…>“

6. Šios direktyvos 5 straipsnio „Veiklos sritis“ 2 dalyje nustatyta:

„Valstybės narės, kurios savo teritorijoje tam tikros kategorijos advokatams leidžia rengti dokumentus dėl teisės valdyti mirusių asmenų turtą suteikimo bei teisės į žemę suteikimo ar perdavimo, kurią kitos valstybės narės suteikia ne advokatams, o kitų profesijų atstovams, gali nesuteikti teisės verstis šiomis profesinės veiklos rūšimis teisininkams, besiverčiantiems advokato praktika pagal buveinės šalyje vartojamą profesinį vardą, suteiktą vienoje iš pastarųjų valstybių narių.“

B – *Austrijos teisė*

7. *Allgemeines Grundbuchsgesetz* (Federalinis žemės kadastro įstatymas su paskutiniais pakeitimais (*BGBl.* I Nr. 87/2015 I, toliau – GBG)) 31 straipsnyje nustatyta:

„1. Įtraukti duomenis į žemės kadastrą galima <…> tik remiantis autentiškais dokumentais arba tokiais privačiais dokumentais, kuriuose yra teismo arba notaro patvirtinti šalių parašai, o fizinių asmenų atveju patvirtinimo žymoje taip pat nurodyta gimimo data.

<…>

3. Užsienio šalių dokumentų tikrumo tvirtinimas reglamentuojamas tarptautinėse sutartyse. Dokumentų, kurių tikrumą patvirtino už jų parengimą arba tikrumo patvirtinimą atsakinga Austrijos atstovybė ar valstybės, kurioje šie dokumentai parengti arba patvirtintas jų tikrumas, nacionalinė atstovybė, tikrumo papildomai tvirtinti nereikia.

<…>“

3 — OL L 77, 1998, p. 36; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 6 sk., 3 t., p. 83.

8. GBG 53 straipsnyje numatyta:

„1. Savininkas turi teisę reikalauti į kadastrą įtraukti duomenis apie planuojamą pardavimą ar įkeitimą, kad pateikęs šį prašymą galėtų pagrįsti pirmenybę dėl įregistruojamų teisių, įgyjamų dėl šio pardavimo ar įkeitimo.

<…>

3. Tačiau minėtų prašymų nuorodas galima patvirtinti tik tada, jeigu atsižvelgiant į žemės kadastre pateiktus duomenis leidžiama į jį tinkamai įtraukti įregistruotiną teisę arba panaikinti esamą teisę ir jeigu prašymo parašo tikrumas yra patvirtintas teismo arba notaro. Taikomos 31 straipsnio 3–5 dalių nuostatos.

<…>“

II – **Faktinės pagrindinės bylos aplinkybės ir prejudiciniai klausimai**

9. L. G. Piringer yra pusės nekilnojamojo turto, esančio Austrijoje, dalies savininkė.

10. 2009 m. vasario 25 d. Česke Budejovicuose (Čekijos Respublika) ji pasirašė prašymą į Austrijos žemės kadastrą įtraukti duomenis apie planuojamą jai priklausančios šio nekilnojamojo turto dalies pardavimą, kad turėtų pirmenybę ją parduoti. Šiame prašyme esančio pareiškėjos parašo tikrumą patvirtino Čekijos advokatas, pagal nacionalinę teisę šiuo tikslu įrašęs nuorodą, kurioje visų pirma pateikė pareiškėjos gimimo datą ir tapatybei pagrįsti jos pateiktus dokumentus. Pareiškimą pasirašęs advokatas patvirtino, kad L. G. Piringer asmeniškai prie jo pasirašė vieną prašymo egzempliorių.

11. 2014 m. liepos 15 d. L. G. Piringer šį prašymą įtraukti duomenis pateikė žemės registrą tvarkančiam Austrijos teismui *Bezirksgericht Freistadt* (Freištato apylinkės teismas, Austrija). Tas teismas 2014 m. liepos 18 d. sprendimu prašymą atmetė, nes pareiškėjos parašo tikrumas nebuvo patvirtintas teismo arba notaro, kaip reikalaujama GBG 53 straipsnio 3 dalyje. Be to, tas teismas nurodė, kad parašo tikrumo patvirtinimas (jį patvirtino Čekijos advokatas) nepatenka į Austrijos Respublikos ir Čekoslovakijos Socialistinės Respublikos sutarties dėl teisminio bendradarbiavimo civilinėse bylose, viešųjų dokumentų pripažinimo ir teisinės informacijos pateikimo, kuri sudaryta 1961 m. lapkričio 10 d. (*BGBl*. Nr. 309/1962) ir vis dar taikoma palaikant dvišalius santykius su Čekijos Respublika (*BGBl*. Nr. 123/1997; toliau – Austrijos ir Čekijos sutartis), taikymo sritį, ir bet kuriuo atveju patvirtinimo žymoje nėra oficialaus antspaudo, reikalingo pagal minėtos sutarties 21 ir 22 straipsnius.

12. 2015 m. lapkričio 25 d. nutartimi *Landesgericht Linz* (Linco apygardos teismas, Austrija) šį sprendimą patvirtino, visų pirma nusprendęs, kad, nors pareiškimas dėl parašo tikrumo patvirtinimo yra autentiškas dokumentas, kaip tai suprantama pagal Čekijos teisę, Austrijoje jis pripažįstamas pagal Austrijos ir Čekijos sutarties 21 straipsnio 2 dalį. Tačiau, kadangi pagal šią nuostatą tarpusavyje pripažįstami tik „teismo, administracinės institucijos arba Austrijos notaro“ parengti privatūs dokumentai, jos taikymo srities išplėtimas įtraukus Čekijos advokatų parengtus dokumentus prieštarautų ne tik šio straipsnio nuostatoms, bet ir pačiai susitariančiųjų šalių valiai.

13. Oberster Gerichtshof (Aukščiausiasis Teismas), kuriam L. G. Piringer pateikė kasacinį skundą, iš esmės mano, kad Austrijos ir Čekijos sutartis šiuo atveju netaikoma, ir abejoja, ar GBG 53 straipsnio 3 dalyje nustatytas reikalavimas dėl notaro patvirtinimo yra suderinamas su Sąjungos teise.

14. Šiomis aplinkybėmis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar Direktyvos 77/249, skirtos padėti teisininkams veiksmingai naudotis laisve teikti paslaugas <…>, 1 straipsnio 1 dalies antra pastraipa gali būti aiškinama taip, kad valstybė narė gali <…> dokumentų, kurie yra būtini norint įgyti ar perleisti teises į nekilnojamąjį turtą, parašų tikrumo patvirtinimui taikyti advokatų laisvės teikti paslaugas išimtį ir leisti šią paslaugą teikti tik notarams?

2. Ar SESV 56 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad jis nedraudžia valstybės, kurioje tvarkomas registras (Austrijos), nacionalinės teisės akto, pagal kurį privalomąjį dokumentų, kurie yra būtini norint įgyti ar perleisti teises į nekilnojamąjį turtą, parašų tikrumo patvirtinimą gali atlikti tik notarai ir šiai veiklai suteikiama tokia galia, kad Čekijos Respublikoje įsisteigusio advokato buveinės valstybėje parengtas pareiškimas dėl parašo tikrumo nepripažįstamas valstybėje, kurioje tvarkomas registras, nors šiam pareiškimui pagal Čekijos teisę priskiriama teisinė oficialaus patvirtinimo galia, ir visų pirma dėl to, kad:

   a) Čekijos Respublikoje įsisteigusio advokato parengto pareiškimo dėl parašo, kuriuo patvirtintas valstybės, kur tvarkomas registras, kadastro prašymas, tikrumo pripažinimo klausimas susijęs su esminiu advokato paslaugos vykdymu, kuris neįmanomas valstybėje, kur tvarkomas registras, įsisteigusiems advokatams, todėl atsisakymui pripažinti tokį pareiškimą netaikomas apribojimų draudimas;

arba

   b) tokia išimtis pateisinama tam, kad būtų galima užtikrinti dokumentų (su teisiniais sandoriais susijusių dokumentų) teisėtumą ir teisinį saugumą, todėl skirta privalomiesiems bendrojo intereso pagrindams užtikrinti, be to, būtina šiam tikslui valstybėje, kurioje tvarkomas registras, pasiekti?“

15. Pastabas pateikė L. G. Piringer, Austrijos, Čekijos, Vokietijos, Ispanijos, Prancūzijos, Latvijos, Liuksemburgo, Lenkijos ir Slovėnijos vyriausybės, taip pat Europos Komisija. L. G. Piringer, Austrijos, Čekijos, Vokietijos, Ispanijos, Prancūzijos, Liuksemburgo ir Lenkijos vyriausybės ir Komisija buvo išklausytos per 2016 m. birželio 6 d. įvykusį posėdį.

III – **Analizė**

A – *Dėl pirmojo klausimo*

16. Savo pirmuoju prejudiciniu klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar pagal Direktyvos 77/249 nuostatas valstybei narei draudžiama leisti dokumentų, kurie yra būtini norint įgyti ar perleisti daiktines teises į nekilnojamąjį turtą, parašų tikrumą tvirtinti tik notarams.

1. Dėl Direktyvos 77/249 1 straipsnio 1 dalies pirmos pastraipos

17. Pagal Direktyvos 77/249 1 straipsnio 1 dalies pirmą pastraipą ši direktyva taikoma *teisininkų veiklai*, susijusiai su paslaugų teikimu, tokiu mastu ir tokiomis sąlygomis, kaip joje numatyta.

a) Aplinkybė, kad paslaugų teikėjas nekeitė buvimo vietos

18. Dauguma pateikusių pastabų vyriausybių mano, kad šiuo atveju Direktyva 77/249 netaikoma, nes vienoje valstybėje narėje įsisteigęs advokatas fizinės buvimo vietos nekeitė ir neįsisteigė kitoje valstybėje narėje.

19. Nepritariu tokiam Direktyvos 77/249 nuostatų aiškinimui.

20. Direktyvos 77/249 2 konstatuojamojoje dalyje nurodyta, kad ši direktyva „apima tik priemones, skirtas sudaryti galimyb[ei] teisininkams veiksmingai dirbti teikiant paslaugas“. Šios direktyvos 4 straipsnyje reglamentuojama „[s]u kliento atstovavimu [ir gynimu] teisiniuose procesuose susijusi veikla arba jo atstovavimas valstybinės valdžios institucijose“; šiuose straipsniuose valstybė, iš kurios atvyksta teisininkas, aiškiai atskiriama nuo teisininką priimančios valstybės.

21. Taigi atsižvelgdamas į šią nuostatą darau išvadą, kad Sąjungos teisės aktų leidėjas Direktyvoje 77/249 siekė reglamentuoti teisininko buvimo vietos pakeitimą – persikėlimą į kitą valstybę narę – ir visų pirma norėjo sudaryti geresnes sąlygas atstovauti klientui valstybės institucijoje arba teisme laikantis Direktyvoje 77/249 išdėstytų sąlygų (atstovaudamas jam teisininkas privalo dalyvauti pats asmeniškai).

22. Tačiau, kaip savo pastabose pažymi Komisija, tai nereiškia, kad į Direktyvą 77/249 nėra įtrauktos kitų formų tarpvalstybinės teisininkų paslaugos. Nors akivaizdu, kad 1977 m. priimtoje Direktyvoje 77/249 negalėjo būti nagrinėjami santykiai, kuriuos teisininkai, klientai, institucijos ir teismai šiuo metu palaiko naudodamiesi elektroniniais ryšiais, nėra jokios priežasties, kuria remiantis šių rūšių paslaugos nebūtų pagrįstai įtrauktos į Direktyvos 77/249 taikymo sritį, jeigu nepažeidžiamas pagal direktyvos nuostatas siekiamas tikslas užtikrinti apsaugą.

23. Paslauga gali būti teikiama net ir tuo atveju, jeigu pasikeičia ne teisininko, o šios paslaugos gavėjo buvimo vieta. Be to, taip pat būtų galima numatyti situaciją, kai pasikeičia paslaugos teikimo vieta, pavyzdžiui, telefonu, paštu arba elektroniniu paštu teikiant teisines konsultacijas.

b) Dėl sąvokos „teisininko veikla“

24. Pačioje Direktyvoje 77/249 sąvoka „teisininko veikla“ neapibrėžta [4].

25. Tačiau šios direktyvos 1 straipsnio 2 dalyje išsamiai apibūdinta, ką reiškia „teisininkas“ atitinkamose Sąjungos valstybėse narėse. Remiantis šia reikšme būtų galima pagrįsti teiginį, kad visa pagal nacionalinę teisę teisininkui patikėta veikla yra teisininko veikla, kitaip tariant, Sąjungos ir decentralizuotu lygmeniu sąvoka yra nesavarankiška. Todėl pagal Čekijos advokatūros įstatymo 25a straipsnį tokia veikla, kokia yra „pareiškimas dėl parašo tikrumo patvirtinimo“, laikoma teisininko veikla.

26. Be to, Direktyva 77/249 taikoma laikantis tarpusavio pripažinimo principo, kaip aiškiai matyti iš jos 2 straipsnio, pagal kurį kiekviena valstybė narė teisininku, vykdančiu šios direktyvos 1 straipsnio 1 dalyje apibrėžtą veiklą, pripažįsta bet kurį asmenį, nurodytą to paties straipsnio 2 dalyje. „Tarpusavio pripažinimas“ iš esmės reiškia, kad taikomi nacionalinėje teisėje pateikti standartai, normos arba apibrėžtys.

4 — Be to, šioje direktyvoje nenurodyta, ar veikla turi būti kilmės valstybėje (t. y. Čekijos Respublikoje), ar priimančiojoje valstybėje (t. y. Austrijoje) teisininko vykdoma veikla, ar veiklos sąvoka yra savarankiška ir nepriklauso nuo šiose abiejose valstybėse narėse vykdomos veiklos.

27. Vis dėlto pagal nusistovėjusią teismo praktiką, kai Sąjungos teisės nuostatoje nėra jokios aiškios nuorodos į valstybių narių teisę šios nuostatos prasmei ir apimčiai nustatyti, tokia nuostata visoje Sąjungoje paprastai turi būti aiškinama savarankiškai ir vienodai [5].

28. Nemanau, kad ši teismo praktika turi būti taikoma šiuo atveju, nes sąvoka „teisininkas“ apibrėžta darant nuorodą į nacionalinę teisę.

29. Veikiau laikausi nuomonės, kad sąvoka „teisininko veikla“ yra daugialypė, nes į ją įeina savarankiškų aspektų ir tokių, kuriuos turi nustatyti kiekviena valstybė narė.

30. Dėl savarankiškų aspektų pažymėtina, kad Direktyvos 77/249 4 straipsnio 1 dalyje nurodyta „[s]u kliento atstovavimu [ir gynimu] teisiniuose procesuose susijusi veikla arba jo atstovavimas valstybinės valdžios institucijose“ [6].

31. Be to, galima spėti, kad sąvoka „teisininko veikla“ taip pat apima ir teisinių konsultacijų teikimą.

32. Mano nuomone, pats parašo tikrumo tvirtinimas tokį reikalavimą nelabai atitinka, nes nebūtinos jokios teisinės žinios. Todėl labai abejoju (bent jau spręsdamas iš pagrindinėje byloje nagrinėjamų nacionalinės teisės aktų), ar paprastą parašo tikrumo tvirtinimą galima laikyti teisininko veikla, nes ši sąvoka apima savarankiškus aspektus, taigi yra susijusi su veikla, kurią vykdant reikia turėti teisinių žinių.

2. Dėl Direktyvos 77/249 1 straipsnio 1 dalies antros pastraipos

33. Pagal Direktyvos 77/249 1 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą valstybės narės gali nustatyti teisininkų, turinčių teisę rengti oficialius dokumentus įgyti teisę tvarkyti mirusių asmenų turtą, taip pat nuosavybės teisei į žemę įgyti ar perleisti, kategorijas.

34. Kaip teigia Vokietijos vyriausybė ir Komisija, ši nuostata buvo įtraukta remiant Jungtinės Karalystės ir Airijos teisines sistemas, kad būtų atsižvelgta į ypatingą šių dviejų valstybių narių teisinę padėtį, – šiose valstybėse kai kurių kategorijų teisininkai savo veiklą vykdo nekilnojamojo turto teisės srityje. Taigi šios nuostatos tikslas – užtikrinti, kad kitų valstybių narių teisininkai negalėtų atitinkamos veiklos vykdyti Jungtinėje Karalystėje arba Airijoje.

35. 1977 m. valstybėms narėms (išskyrus Jungtinę Karalystę ir Airiją) tokio nukrypti leidžiančio reglamentavimo nereikėjo, nes jose šio tipo veiklą jau buvo leidžiama vykdyti tik notarams, ir nekilo abejonių, kad tokia veikla nepatenka į Direktyvos 77/249 taikymo sritį.

36. Panašiai Direktyvos 98/5 5 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad „[v]alstybės narės, kurios savo teritorijoje tam tikros kategorijos advokatams leidžia rengti dokumentus dėl teisės valdyti mirusių asmenų turtą suteikimo bei teisės į žemę suteikimo ar perdavimo, kurią kitos valstybės narės suteikia *ne advokatams, o kitų profesijų atstovams* [7], gali nesuteikti teisės verstis šiomis profesinės veiklos rūšimis teisininkams, besiverčiantiems advokato praktika pagal buveinės šalyje vartojamą profesinį vardą, suteiktą vienoje iš pastarųjų valstybių narių“.

37. Be to, šį aiškinimą taip pat patvirtina Direktyvos 98/5 10 konstatuojamoji dalis, pagal kurią „reikėtų numatyti, kaip yra numatyta direktyvoje [77/249], galimybę neleisti advokato praktika besiverčiantiems Jungtinėje Karalystėje ir Airijoje pagal jų buveinės šalyse vartojamus profesinius vardus rengti tam tikrus oficialius dokumentus nuosavybės teisių perdavimo ir testamentų tvirtinimo srityse“.

5 — Žr. 2015 m. liepos 16 d. Sprendimą *Abcur* (C-544/13 ir C-545/13, EU:C:2015:481, 45 punktas ir nurodyta teismo praktika).

6 — Šios direktyvos 5 straipsnio 1 dalyje taip pat nurodyta „veikl[a], susijus[i] su kliento atstovavimu [ir gynimu] teisiniuose procesuose“.

7 — Išskirta mano.

38. Laikausi nuomonės, kad Direktyva 77/249 turėtų būti aiškinama remiantis Direktyvos 98/5 nuostatomis, jeigu tai galima daryti atsižvelgiant į jos struktūrą ir nuostatas. Iš tikrųjų direktyvų 77/249 ir 98/5 tikslas toks pats ir jos taikomos laikantis to paties principo, t. y. tarpvalstybinės profesinės teisininkų veiklos liberalizavimo – tiek laikino (pagal Direktyvą 77/249), tiek nuolatinio (pagal Direktyvą 98/5) [8].

39. Taigi siūlau į pirmąjį prejudicinį klausimą atsakyti taip: pagal Direktyvos 77/249 nuostatas valstybei narei nedraudžiama leisti dokumentų, kurie yra būtini norint įgyti ar perleisti daiktines teises į nekilnojamąjį turtą, parašų tikrumą tvirtinti tik notarams.

B – *Dėl antrojo klausimo*

40. Savo antruoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar pagal SESV 56 straipsnį valstybei narei draudžiama leisti dokumentų, kurie yra būtini norint įgyti ar perleisti daiktines teises į nekilnojamąjį turtą, parašų tikrumą tvirtinti tik notarams.

41. Iš karto reikia pažymėti, kad formos sąlygos, kurias būtina tenkinti norint įtraukti duomenis į žemės kadastrą, nustatytos nacionalinėje teisėje [9]. Todėl taikoma valstybės narės, kurioje tvarkomas kadastras, teisė. Taigi pagrindinėje byloje formos sąlygos, kurias reikia tenkinti norint įtraukti duomenis į žemės kadastrą, yra nurodytos Austrijos teisėje.

42. Nors norint įtraukti duomenis į žemės kadastrą reikalingos formos sąlygos nustatytos nacionalinėje teisėje, šios sąlygos neabejotinai turi būti suderinamos su Sąjungos teise, šiuo atveju visų pirma su pagrindine laisve teikti paslaugas, įtvirtinta SESV 56 straipsnyje.

1. Dėl laisvės teikti paslaugas ribojimo

43. Pagal SESV 56 straipsnį yra draudžiama riboti laisvę teikti paslaugas.

44. Pagal nusistovėjusią teismo praktiką dėl SESV 56 straipsnyje numatytos laisvės teikti paslaugas reikalaujama panaikinti ne tik bet kokią kitoje valstybėje narėje įsteigto paslaugų teikėjo diskriminaciją dėl pilietybės, bet ir bet kokius apribojimus, net vienodai taikomus nacionaliniams ir kitų valstybių narių paslaugų teikėjams, jeigu jais draudžiama paslaugų teikėjo, įsteigto kitoje valstybėje narėje, kur jis teisėtai teikia analogiškas paslaugas, veikla, trukdoma jai ar ji daroma mažiau patraukli [10].

45. Be to, pagal Teisingumo Teismo praktiką SESV 56 straipsnis reikalauja panaikinti bet kokius šios pagrindinės laisvės apribojimus, nustatytus dėl to, kad paslaugų teikėjas įsteigtas kitoje valstybėje nei ta, kurioje teikiama paslauga [11].

46. Kaip savo pastabose teisingai pažymi Komisija, pagal nagrinėjamus teisės aktus tinkamai patvirtinti prašymo įtraukti duomenis į žemės kadastrą parašo tikrumą gali tik Austrijos notaras. Dėl tokios priemonės nurodant paslaugų kilmę Austrijos ir Čekijos teisininkai nediskriminuojami. Tačiau taikant šią priemonę ribojama Čekijos teisininkų laisvė teikti paslaugas.

8 — Taip pat žr. C. Barnard „The substantive law of the ES. The four freedoms“, Oxford University Press, 4-asis leidimas, 2013, p. 320, pagal kurį abi direktyvos yra vienos dėlionės dalis (*jigsaw*).

9 — Beje, nepažeidžiant SESV 81 straipsnio taikymo srities, jokiame Sąjungos teisiniame dokumente ši problema nenagrinėjama.

10 — Visų pirma žr. 2013 m. liepos 18 d. Sprendimą *Citroën Belux* (C-265/12, EU:C:2013:498, 35 punktas, ir nurodyta teismo praktika).

11 — Žr. 2014 m. birželio 19 d. Sprendimą *Strojírny Prostějov ir ACO Industries Tábor* (C-53/13 ir C-80/13, EU:C:2014:2011, 34 punktas ir nurodyta teismo praktika).

47. Taigi šiuo atveju ribojama laisvė teikti paslaugas, nes vienoje valstybėje narėje suteiktos paslaugos produktas tam tikrais atvejais nepripažįstamas kitoje valstybėje narėje. Siekiant į žemės registrą įtraukti duomenis, parašo tikrumo patvirtinimas Čekijos Respublikoje negalioja Austrijoje [12].

48. Galiausiai reikia pabrėžti, kad Teisingumo Teismas 2011 m. gegužės 24 d. Sprendime *Komisija / Austrija* [13] jau yra plačiai paaiškinęs, kad Austrijos notarams priskirta tikrumo tvirtinimo veikla pati savaime tiesiogiai ir konkrečiai nesusijusi su viešosios valdžios funkcijų vykdymu, kaip tai suprantama pagal SESV 51 straipsnio pirmą pastraipą. Todėl negali būti remiamasi pagal SESV 62 straipsnį ir 51 straipsnio pirmą pastraipą taikoma viešosios valdžios funkcijų vykdymo išimtimi.

2. Dėl pateisinimo

49. Mano nuomone, šios bylos pagrindinis teisinis aspektas yra galimybė pateisinti.

50. Visos pastabas pateikusios valstybės narės, t. y. Austrijos, Čekijos, Vokietijos, Ispanijos, Prancūzijos, Latvijos, Liuksemburgo, Lenkijos ir Slovėnijos vyriausybės, mano, kad nagrinėjami teisės aktai yra pateisinami, nors kai kurios jų argumentų detalės skiriasi, o Komisija laikosi priešingos nuomonės.

a) Privalomasis bendrojo intereso pagrindas: tinkamas žemės kadastro sistemos veikimas

51. 2011 m. gegužės 24 d. Sprendime *Komisija / Austrija* [14] Teisingumo Teismas nusprendė: „[T]ai, kad notarų veikla siekiama bendrojo intereso tikslų, visų pirma užtikrinti tarp privačių asmenų sudarytų aktų teisėtumą ir teisinį saugumą, yra imperatyvus bendrojo intereso pagrindas, kuris pateisina galimus [SESV 49] straipsnio apribojimus, kuriuos lemia notarų veiklos ypatumai, pavyzdžiui, notarų veiklos organizavimas nustatant jiems taikomą įdarbinimo tvarką, ribojant jų skaičių ar teritorinę kompetenciją, numatant atlyginimo už notarinius veiksmus, notarų nepriklausomumo, su jų pareigomis nesuderinamos veiklos taisykles ir jų nepakeičiamumo garantijas, jei šie apribojimai leidžia pasiekti tokius tikslus ir yra tam būtini“.

52. Šiomis aplinkybėmis aš, kaip ir Vokietijos bei Lenkijos vyriausybės, laikausi nuomonės, kad tinkamas žemės kadastro sistemos veikimas susijęs su dokumentų teisėtumo ir teisinio saugumo užtikrinimu.

53. Kaip teisingai pabrėžia Vokietijos vyriausybė, kai kuriose valstybėse narėse, kaip antai Austrijoje ir Vokietijoje, žemės kadastras apskritai turi lemiamą reikšmę, visų pirma nekilnojamojo turto sandorių srityje. Iš tikrųjų įtraukus duomenis į žemės kadastrą sukuriama teisė, nes teisė į nuosavybę atsiranda tik įtraukus duomenis į žemės kadastrą. Žemės kadastro apsauga ir į jį įtrauktų duomenų tikslumas padeda užtikrinti tinkamą teisingumo veikimą [15].

54. Dabar reikia išnagrinėti klausimą, ar tai, kad tokiomis aplinkybėmis, kaip nagrinėjamosios pagrindinėje byloje, parašo tikrumą tvirtinti leidžiama tik notarams, siekiant įtraukti duomenis į žemės kadastrą, atitinka proporcingumo reikalavimą.

12 — Taigi negalima pritarti Vokietijos vyriausybės argumentui, kad teisininko veikla neribojama, nes Austrijos teisės aktai yra oficialūs.

13 — C-53/08, EU:C:2011:338, 91–95 punktai.

14 — C-53/08, EU:C:2011:338, 96 punktas.

15 — Pagal Teisingumo Teismo praktiką teisingumas yra privalomasis bendrojo intereso pagrindas. Žr. 1996 m. gruodžio 12 d. Sprendimą *Reisebüro Broede* (C-3/95, EU:C:1996:487, 36 punktas).

b) Austrijos teisės aktų proporcingumas

55. Pirma, kad priemonė atitiktų proporcingumo reikalavimą, ji turi būti tinkama (arba adekvati) siekiamo tikslo įgyvendinimui užtikrinti.

56. Tinkamumas tikslo, kuriuo remiamasi, įvykdymui užtikrinti pripažįstamas, tik jeigu taikant nagrinėjamą priemonę iš tikrųjų nuosekliai ir sistemingai siekiama to tikslo [16].

57. Mano nuomone, dėl Austrijos teisės aktų tinkamumo abejonių šiuo atveju nekyla, kaip teisingai pabrėžia Lenkijos vyriausybė. Tai, kad įgaliojimas tvirtinti parašų tikrumą suteiktas tik notarams, leidžia užtikrinti tinkamą žemės kadastro veikimą.

58. Antra, priemonė turi būti taikoma tik tiek, kiek būtina jos tikslui pasiekti. Jeigu tam pačiam tikslui pasiekti galima taikyti kelias priemones, turėtų būti pasirinkta ta, pagal kurią laisvė teikti paslaugas ribojama mažiausiai.

59. Iš karto konstatuoju, kad nei prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, nei Austrijos vyriausybė savo pastabose šio klausimo nenagrinėjo, tačiau, mano nuomone, jis yra svarbiausias problemos aspektas. Visų pirma nei prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, nei Austrijos vyriausybė nenurodė, kad reikalavimai, kuriuos turi įvykdyti Austrijos notarai ir Čekijos advokatai, pastariesiems yra tokie, kad dėl jų būtų trukdoma tinkamai veikti Austrijos žemės kadastro sistemai.

60. Patvirtinant tikrumą (kaip nagrinėjamu pagrindinės bylos atveju) nereikalaujama turėti su Austrijos teise ir iš esmės net su teise susijusių žinių. Kaip teisingai pabrėžia Komisija, patvirtinant tikrumą reikia ne rengti dokumentus arba teikti teisines konsultacijas sudėtingais klausimais, o tik konstatuoti dalyvaujančio asmens tapatybę ir patvirtinti, kad jis iš tikrųjų pasirašė dokumentą.

61. Iš pirmo žvilgsnio galėtų atrodyti, kad sistemingai leisti tokią paslaugą teikti tik Austrijos notarams yra akivaizdžiai netinkama.

62. Tačiau remdamasis Teisingumo Teismo turima informacija manau, kad nagrinėjami teisės aktai, kuriuose numatyta, jog tvirtinti dokumentų, būtinų norint įgyti ar perleisti daiktines teises į nekilnojamąjį turtą, parašų tikrumą leidžiama tik notarams, yra proporcingi.

63. Austrijos Respublika įgaliojimą suteikia tik notarams, nes žemės kadastro tvarkymo srityje labai pasitiki teismais ir notarais. Šiomis aplinkybėmis, visų pirma atsižvelgdamas į notarus, neketinu abejoti Austrijos teisės aktų leidėjo pasirinkimu nustatyti, kad tikrumą gali tvirtinti tik teisės specialistai, kuriuos griežtai kontroliuoja valstybė.

64. Be to, mano nuomone, sunku tikėtis, kad Austrijos Respublika pakankamai prižiūrės užsienio teisininkų veiklą, vykdomą su žemės kadastru susijusio deklaravimo įstaigoje, ir įgyvendindama drausmines priemones taikys sankcijas už galimus pažeidimus. Tokiai valstybei narei, kokia yra Austrijos Respublika, numačiusiai prevencinio teisingumo vykdymo sistemą, pagal kurią sukurtas žemės kadastras ir taikomos jame nustatytos garantijos siekiant apsaugoti nekilnojamojo turto nuosavybę, sunku atsisakyti valstybės kontrolės funkcijų ir užtikrinto veiksmingo tikrinimo, kaip duomenys įtraukiami į žemės kadastrą.

16 — Žr. 2010 m. gruodžio 16 d. Sprendimą *Josemans* (C-137/09, EU:C:2010:774, 70 punktas); taip pat mano išvadą byloje *Deutsche Parkinson Vereinigung* (C-148/15, EU:C:2016:394, 48 punktas ir paskesni), kurioje nagrinėjamas laisvas prekių judėjimas.

65. Bet kuriuo atveju dėl pagrindinės bylos pažymėtina, kad taikant Čekijos advokatų priežiūros sistemą, kurią paaiškino Čekijos vyriausybė, pakankamų garantijų nesuteikiama [17].

66. Remdamasis Teisingumo Teismo turima informacija manau, kad taikant tokią sistemą negalima užtikrinti tikros, kokybiškos ir veiksmingos kontrolės, kuri būtų panaši į lotyniškojo notariato šalių notarų kontrolę ir kurią vykdant būtų užtikrintas didelis patikimumas.

67. Todėl Teisingumo Teismui siūlau į antrąjį klausimą atsakyti taip: pagal SESV 56 straipsnį nedraudžiama taikyti nacionalinės teisės aktų, kaip antai GBG 31 straipsnio, pagal kuriuos dokumentų, būtinų norint įgyti ar perleisti daiktines teises į nekilnojamąjį turtą, parašų tikrumą gali tvirtinti tik teismai ir notarai.

IV – **Išvada**

68. Atsižvelgdamas į išdėstytus argumentus siūlau Teisingumo Teismui taip atsakyti į *Oberster Gerichtshof* (Aukščiausiasis Teismas, Austrija) pateiktus prejudicinius klausimus:

Nei pagal 1977 m. kovo 22 d. Tarybos direktyvos 77/249/EB, skirtos padėti teisininkams veiksmingai naudotis laisve teikti paslaugas, nuostatas, nei pagal SESV 56 straipsnį valstybei narei nedraudžiama nustatyti, kad dokumentų, kurie yra būtini norint įgyti ar perleisti daiktines teises į nekilnojamąjį turtą, parašų tikrumą gali tvirtinti tik notarai.

17 — Čekijos vyriausybė per posėdį paaiškino, kad Čekijos Respublikoje siekiant patvirtinti parašų tikrumą notarų ir advokatų tvarkomi registrai nuolat tikrinami. Notarų registrai tikrinami dviem lygmenimis, įskaitant Teisingumo ministerijos vykdomą kontrolę, o advokatų registrus tikrina tik advokatų taryba.